

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
المقر للترتيبات المدنية للحياة المشتركة

23 שנים לרצח יצחק רבין מערך פעילות לתלמידי כיתות ז' - ט'

"לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי"

מבוא

השנה אנו מציינים עשרים ושלוש שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. רצח יצחק רבין היה נקודת שבר בחברה הישראלית, ויום השנה לזכרו הוא זמן לחשבון נפש והזדמנות לשיח על אודות האחריות המוטלת על כל אחד מאתנו לעיצוב דמותה של החברה הישראלית בהווה ולמען הדורות הבאים.

למורה

מערך הפעילות המוצע מלווה בכרזה ומיועד לתלמידי כיתות ז' - ט'. הפעילות שלפניכם שאבה את השראתה משני נאומים של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין שבהם הוא הדגיש במיוחד את תפקידו ההיסטורי של הנוער ואת מרכזיותו של ההון האנושי בישראל כמנוף לקדמה, למצוינות ולהטבעת חותם. הנאום הראשון נישא במרץ 1994 בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד. הנאום השני נישא ביוני 1994 באוניברסיטת חיפה בטקס שבו קיבל רבין תואר ד"ר לשם כבוד. הפעילות המוצעת מעודדת את התלמידים לדון בדמותה של הקהילה, החברה והמדינה כפי שהם היו רוצים לראותה - זו חובתם וזו גם זכותם כאזרחי העתיד במדינה דמוקרטית.

מטרות

- התלמידים ידונו בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-23 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין ויבררו מה היא אומרת להם.
- התלמידים יתוודעו לאופן שבו הטביעה 'הרוח הישראלית' חותם ושינתה את פני המציאות בתחומים שונים.
- התלמידים ידונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים בעיצוב דמותן של הקהילה, החברה והמדינה.
- התלמידים ידונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים במימוש החזון של מדינת ישראל.

למורה

המערך שלפניך הוא מודולארי ומאפשר לך להשתמש בחלקים התואמים את תפיסת עולמך, את אופייה של הכיתה ואת המשאבים העומדים לרשותך (זמן, משאבים טכנולוגיים וכיו"ב). ניתן לקיים כל אחד מהחלקים ב,ג,ד כהפעלות עצמאיות. בכל מקרה מומלץ להתחיל בפעילות הפתיחה המבוססת על הכרזה.

המשך המבוא - בדף הבא.

מבנה המערך

- חלק א: מדרש כרזה - דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון עשרים ושלוש שנים לרצח יצחק רבין.
- חלק ב: "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי" - טביעת האצבע שלי.
- חלק ג: טביעת האצבע הישראלית: 70 שנים של רוח ישראלית, הישגים משני עולם, בצד אתגרים ומחלוקות (פעילות הרחבה והעשרה).

עזרים

1. צילום מוגדל של הכרזה
2. מקרן ומחשב מחובר לאינטרנט
3. נספח: "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי" (כמספר תלמידי הכיתה)
4. "מרוח לחומר": סרטון חדש בהפקת מרכז יצחק רבין, על ה-D.N.A הישראלי
5. נשיא המדינה והרמטכ"ל בפגישה עם בני נוער משפיעים

חלק א - מדרש כרזה

דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון

23 שנים לרצח רבין

(משך הפעילות: 20-30 דקות)

המורה יאמר:

אנו מציינים היום עשרים ושלוש שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין שנורה בגבו על ידי מתנקש יהודי בסופה של עצרת המונים שהתכנסה תחת הכותרת "כך לשלום, לא לאלמות". מדי שנה בי"ב בחשון אנו זוכרים ומזכירים את הנרצח ואת הרצח, אנו משוחחים על אודות החברה הישראלית ומנסים לברר לאן מועדות פניה ומה תפקידנו בעיצוב דמותה ועתידה.

תרגיל פתיחה:

- המורה יחלק פתקים לבנים לכל המשתתפים ויעביר ביניהם כרית דיו.
- המשתתפים יטביעו את חותם הבהוץ במרכז הפתק ויציינו בצד אחד דברים שהיו רוצים לשמר ובצד השני דברים שיש לדעתם לשנות במעגל האישי, הקהילתי והחברתי-מדינתי.
- בתום הסבב יאפשר המורה לתלמידים המעוניינים לחלוק עם חבריהם את בחירותיהם ולציין מה היו השיקולים לבחירה.
- בתום הפעילות יציג המורה את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-23 לרצח יצחק רבין באמצעות מקרן או על ידי תלייתה במרכז הכיתה / על גבי הלוח).

המורה ידון עם התלמידים בשאלות הבאות:

- מה אתם רואים בכרזה?
- מה המשמעות של טביעת האצבע לדעתכם?
- אילו תחושות הכרזה מעוררת בכם? מדוע?
- איזה ערך מבטאת הכרזה בעיניכם?
- כיצד תורם הכיתוב להבנת הערך שאותו מבטאת הכרזה?
- כיצד תורם העיצוב האמנותי להעברת המסר?
- מהו לדעתכם הקשר בין הכרזה ובין יום הזיכרון ליצחק רבין? (לאחר הצגת הכרזה והדיון בה יכולים התלמידים להדביק את הפתקים האישיים מסביב לה).

המורה יסכם:

בליל י"א בחשוון תשנ"ו, 4.11.1995 נרצח יצחק רבין האדם, ואיש המשפחה, מפקד חטיבת הפלמ"ח הראל שהצילה את ירושלים מרעב ומתבוסה, ממכונני צה"ל וממעצבי תורת הלחימה, מפקד נערץ ורמטכ"ל מזהיר, מצביא הניצחון במלחמת ששת הימים, שגריר בווינגטון, שביסס וביצר את היחסים המיוחדים עם ארצות הברית, שר הביטחון וראש הממשלה, מר ביטחון ואיש השלום - המדינאי שעמד מאחורי הסכמי הביניים עם מצרים, השיחות עם סוריה, חוזה השלום עם ממלכת ירדן והסכם אוסלו עם הפלשתינאים. יצחק רבין הטביע את חותמו על המדינה והחברה בישראל - הן בחייו, בעשייתו למען החברה והמדינה בתפקידים השונים שמילא, והן בחותם שהותיר לאחר הירצחו שילווה אותנו בעתיד כחברה וכמדינה ובציווי לעשות כל אשר ניתן - בחקיקה, בחינוך, בפעילות חברתית - שימנעו רצח פוליטי נוסף.

חלק ב

לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: להטביע חותם בעולם

(משך הפעילות: 45 דקות)

למורה

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

המורה יאמר:

במהלך הדיון בכרזה עסקנו במושג "להטביע חותם" או "להותיר חותם". דיברנו על הקשר בין הטבעת החותם לבין חייו של יצחק רבין, שהקדיש את חייו מאז היה נער לפעילות עבור ארץ ישראל, מדינת ישראל והחברה הישראלית והשפיע רבות על דמותו. ננסה להבין כיצד אנחנו יכולים להטביע את חותמנו על המציאות. חתן פרס נובל לכימיה, אהרון צ'חנובר מישראל, אמר בראיון עימו כי אביו חנך אותו לאור העיקרון ש"אדם אינו רשאי לעבור את העולם מבלי להטביע חותם". הוא סיפר כי הרצון שלו להצטיין, לחקור ולגלות, להגיע להישגים הושפע ללא ספק מהעיקרון לאורו גדל.

המורה ישאל:

מה אתם חושבים על המשפט? האם אתם מסכימים איתו? מהי משמעותו?

בתום תשובות התלמידים המורה יבקש מכל תלמיד לבחור שתי דמויות שהותירו, לדעתו, חותם משמעותי על המציאות (אין חובה לבחור בישראלים דווקא, ניתן לבחור גם באנשים שאינם בין החיים) כל תלמיד ישתף את חבריו בבחירה אחת מתוך השתיים שביצע, ויתבקש לציין לא רק את שמו של האדם בו בחר, אלא גם את האופן שבו אותו אדם הטביע חותם.

בתום הסבב יאמר המורה:

חותם איננו רק מקום של כבוד בדפי ההיסטוריה, כולנו מונעים מהצורך להשאיר חותם. המשוררת דליה רביקוביץ אמרה: "אני חושבת שכל מי שיש לו ילדים יש לו חלק בנצח". אתם כולכם עדות וחותם להוריתכם. רבים מנסים להשאיר חותם, וכחלק מהרצון ומהצורך להותירו, אנו מתלבטים בשאלות כמו:

- מהי הייחודיות שלי?
- מה אני יודע שאחרים לא יודעים?
- מהו החותם אותו אשאיר ואחרים לא?

החותם שאנו משאירים הוא האישור לייחודיותנו, לאינדיבידואליות שכה חשובה לנו.

המורה יאמר:

בתחילת חודש יולי האחרון פגשו נשיא המדינה והרמטכ"ל 70 בני נוער. בקטע הקצר שאקרין תוכלו לשמוע מה היה להם לומר לבני גילכם.

המורה יקרין בכיתה את הסרטון.

מורה שאינו יכול להקרין את הסרטון יכול להקריא את דברי הנשיא והרמטכ"ל:

- **מדברי נשיא המדינה:** "בני נוער צעירים ויקרים, אתם יושבים עם רמטכ"ל צבא העם ועם נשיא המדינה, אבל אנחנו, הרמטכ"ל ואני, יושבים יחד עם מנהיגי העתיד... אנחנו יושבים עם מי שעתידיה או עתיד להיות חבר כנסת, חבר בממשלה, יושב ראש כנסת, נשיא מדינה, או בין המפקדים של צה"ל. אחד מכם או אפילו אחת מכן, אם מאוד תרצה, יכולים להיות רמטכ"ל צה"ל. אנחנו חושבים שהמפגש הזה חשוב מאוד, ומקדמים אתכם בברכה - אתם אינכם רק דור העתיד, אלא מנהיגי דור העתיד. ברוכים הבאים".
- **מדברי הרמטכ"ל:** "אני מברך אתכם על מה שאתם עושים ומה שהביא אתכם לפה. אני מאמין שאתם המנהיגים העתידיים, אתם אלה שתובילו את מדינת ישראל בעשרות השנים הקרובות... כל אחד מכם שיכוון הכי גבוה שהוא יכול".

המורה ישאל:

- האם יתכן שביניכם יושבים מנהיגים עתידיים? באילו מימדים הייתם רוצים לפעול ולהשפיע? (חינוך, תרבות, ביטחון וכו').
- כיצד אתם חשים כאשר מכנים אתכם "דור העתיד"?

המורה יאמר:

- מול הדברים ששמענו מנשיא המדינה והרמטכ"ל, אנו שומעים לפעמים גם קולות אחרים בסגנון "הנוער של היום הוא לא מה שהיה פעם."
- מה המשמעות של המשפט הזה לדעתכם?
 - האם אתם מסכימים איתו? הביאו דוגמאות.
 - האם אתם מכירים מציאות שסותרת אותו? ציינו מקרים/אירועים/תופעות.
 - אילו תנאים דרושים לכם/לחבריכם כדי להוביל שינוי בחברה? כדי להותיר חותם ולהשפיע?

רקע למורה: הטענה "הנוער של היום הוא לא מה שהיה פעם", מביעה תסכול ומתבססת על ההנחה שבני הנוער שקועים רק בוואטסאפ, בסנפצ'ט ובאינסטגרם ושכל מה שמעניין אותם הוא הם עצמם. אולם המציאות מוכיחה אחרת: מה שמשותף למיזם המחבר ניצולי שואה ובני נוער דרך שירי הילדות של ניצולים, לבין תוכנית לעידוד חשיבה יצירתית בקרב ילדים, פיתוח אפליקציה המיועדת להקל את התקשורת בין הורים גרושים ופרויקט מוזיאון קהילתי בשכונת מצוקה קשה הוא שכל הפרויקטים הללו הם פרי יוזמתם של בני נוער מכל הארץ. מתברר שסביבנו נמצאים אלפי צעירים וצעירות שלא מוכנים לקבל עליהם את התואר הסתמי "דור העתיד" ו"דור המחר" ובחרים להיות "דור ההווה". הם מבינים שהחברה הישראלית זקוקה להם כאן ועכשיו, והם נענים לקריאה ומצליחים להוביל וליצור שינוי בסביבתם. להותיר חותם, להשפיע.

המורה יאמר:

מחקרים מראים שאתם, בני הדור "שנולד עם אייפון וטאבלט ביד", בעלי כוח משמעותי. כי בניגוד לדורות קודמים לכם, אתם חיים ונושמים מדיה חברתית, ויש לכם יכולת מרשימה לקפוץ למים ולהתרגל לכל פלטפורמה טכנולוגית חדשה. המציאות החדשה מפקידה בידכם אפשרות נוספת או מפתח נוסף ולהשפעה ולהטבעת חותם, בין היתר על ידי כך שאתם רותמים את הטכנולוגיה ואת האפשרויות הרבות שהיא מציעה לתכליות מגוונות וטובות. נקודה בולטת במחקרים אלה היא ההתחזקות של הפעילים החברתיים ושל בני נוער שמרגישים שחובתם להתעסק בפוליטיקה. לאחר שנים של בריחה מהעולם הפוליטי התחילו לצמוח כאן מנהיגים ומנהיגות צעירים. זה קורה במועצות נוער ארציות ומקומיות, בארגוני נוער ובתאים פוליטיים של מפלגות.

למורה:

לפניך פעילות העוסקת בטביעת האצבע של התלמידים. אנו ממליצים לקיימה במידה ולא בחרת בה כתרגיל פתיחה ליחידה כולה.

המורה יחלק לכל משתתף דף בגודל A5 שכותרתו "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: טביעת האצבע שלי" (ראה נספח 1).

המורה יבקש מכל תלמיד להקדיש כחמש דקות למענה על הדף.

בתום העבודה האישית, יבקש המורה מתלמידים המוכנים לכך לחלוק את תשובותיהם עם חבריהם.

מורה:

אם הכיתה מגובשת ויש אווירה טובה ומכילה, ניתן להציג על אחד הקירות בכיתה "תצוגה" של המשימות הללו.

המורה יאמר: סטיב ג'ובס, המנכ"ל האגדי של אפל, שנפטר בשנת 2011 בגיל 55 אמר באחת ההרצאות שנשא בפני תלמידים את הדברים הבאים: כשאתם גדלים, נוטים לומר לכם "כי העולם הוא כפי שהוא, מהות חייכם היא לחיות את חייכם בתוכו, סו להימנע מלהיתקל "בקירות" יותר מדי, נסו לנהל חיי משפחה פוריים, תיהנו, תחסכו קצת כסף... " זו צורת חיים מאוד מוגבלת. מישור החיים יכול להיות הרבה יותר רחב, ברגע שאתם מגלים עובדה אחת קטנה: והיא שכל דבר סביבכם במה שאנו מחשיבים כ"החיים" - הומצא על ידי אנשים שאינם יותר חכמים מכם. ואתם יכולים לשנות זאת, אתם יכולים להשפיע על החיים, אתם יכולים לבנות דברים משלכם שאנשים אחרים יוכלו להשתמש בהם. ברגע שאתם לומדים את העובדות האלו, לעולם לא תחזרו להיות כפי שהייתם.

המורה ישאל:

- מה אתם חושבים על דבריו של סטיב ג'ובס? האם אתם מסכימים איתו?
- מדוע בחרנו היום, ביום הזיכרון לרצח יצחק רבין, לעסוק בנושא הטבעת החותם ומנהיגות נוער?

בתום תשובות התלמידים, ניתן לסכם במלל הבא או באמצעות הצגת המצגת "אבני דרך" המספרת את סיפור חייו של יצחק רבין או באמצעות הסרט "יצחק רבין - חייו ומותו".

המורה יסכם: מנעוריו הקדיש את עצמו יצחק רבין לעמו, למאבק התקומה של העם היהודי במדינתו הריבונית, לבניין הכוח הצבאי, להגנת המדינה, לשיפור מעמדה הבינלאומי, לחיזוק כלכלתה ורקמתה החברתית ולקידום השלום. הוא ראה את עצמו כשליח הציבור, שליח העם: שליח הדורות הקודמים שלא זכו לראות ישראל ריבונית, חזקה ומשגשגת ושליחו של דור העתיד שיקצור את פירות ההווה.

יצחק רבין, רב-אלוף במילואים, ראש ממשלה ושר ביטחון, היה מנהיג-מדינאי שלא חשש להגשים את מה שהאמין בו וחתר לגבש חזון, שלתפיסתו יבטיח את קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. אין הכרח להיות מחסידי של יצחק רבין או להימנות על מחנהו הרעיוני כדי להוקיר את אהבתו לחברה ולמדינה, את מסירותו להן ואת השפעתו עליהן, כמצביא וכמדינאי.

חלק ג

טביעת האצבע הישראלית (פעילות הרחבה והעשרה)

למורה

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

המורה יאמר:

לפני שישה חודשים ציינו שבעים שנים להקמת מדינת ישראל. אנו נתפסים כמדינה צעירה וכחברה יצרנית ויצירתית שהטביעה את חותמה על העולם באמצעות המצאות יצרניות ומשמעותיות שחלקן שינו תחומי חיים שונים במציאות.

המורה ישאל אילו המצאות משמעותיות הומצאו על ידי ישראלים? אילו מתוכן הטביעו חותם על העולם? המורה ירשום על הלוח את תשובות התלמידים. (רשימה מוצעת בנספח 2 בסוף המערך).

המורה ישאל מה הופך את ההמצאות שמנייתם להמצאות שמשמעותן טביעת אצבע ישראלית? אילו תכונות של אותן המצאות הופכות אותן להמצאה בעלת השפעה אוניברסלית? (קדמה טכנולוגית, ראיית הנוכח, יצרניות, יעילות, תקשורת, תרומה לבריאות)

המורה יאמר:

כעת נצפה **בסרטון קצר** שנוצר על ידי נער בן גילכם המונה חלק מההמצאות הישראליות שהותירו את חותמן על העולם (משך הסרטון - 3 דקות)

למורה

ניתן להפנות גם לאפליקציה 'תמונה ישראלית'

המורה ישאל כיצד ניתן להסביר את הייחוד והאיכות הישראלים?

האם ניתן להצביע על מקורות, ערכים, מאפיינים ותכונות שאפשרו וייצרו את מוטת ההשפעה והיצירתיות הרחבה כל כך של ישראל? המורה יכתוב על גבי הלוח את התשובות המרכזיות שיציעו התלמידים.

המורה יאמר:

נצפה **בסרטון "מרוח לחומר"** שהופק על ידי מרכז יצחק רבין לרגל שנת השבעים למדינת ישראל. הסרטון מתייחס לשאלה הקודמת ששאלתי. (משך הסרטון - 9 דקות)

בתום הצפייה יערוך המורה דיון באמצעות השאלות הבאות:

- מה התחושות שלכם בעקבות הצפייה בסרטון?
- אילו ערכים / מאפיינים ישראלים באו לידי ביטוי בסרטון? האם אתם מזהים אותם גם היום? היכן?
- מה דעתכם על כותרת הסרטון? האם היא מתאימה?
- האם למדתם משהו חדש בעקבות הסרטון? מידע היסטורי? סוציולוגי? אחר?
- כיצד אתם מפרשים את המשפט "מרוח לחומר, מהלכה למעשה - אש ישראלית פועמת בחזה"?

נספח 1 (עבור חלק ב' במערך)

לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: טביעת האצבע שלי

- מהי הייחודיות שלי?
- אילו אלמנטים במציאות שלי חשוב לי לשמר? לקיים: להבטיח שיוותרו כפי שהם: (משפחה, חברים, קהילה, זירה ארצית)
- אילו אלמנטים במציאות חשוב לי לשנות?
- מה הייתי רוצה לעשות לטובת הכלל (משפחה, חברים, קהילה, זירה ארצית)
- האם התשובה לשאלה 4 מעידה על רצון להותיר חותם באמצעות שימור המציאות, או שינויה?

נספח 2

המצאות ישראליות

- דוד שמש
- במבה
- דפוס דיגיטלי
- פתיתים (אורז בן גוריון)
- מקלדת לייזר
- קופקסון- תקופה לטרשת נפוצה
- טפטפות
- טנק מרכבה
- דיסק און קי
- ויז
- מצלמת קינקט
- מטוס ללא טייס
- ICQ - הבסיס למסנג'ר, צ'טים וואטסאפ
- כיפת ברזל
- מובילאיי
- עגבניות שרי
- שקדי מרק
- מכשיר למדידת רמת הסוכר ללא דקירה